

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖/๒๕๕๕

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาผู้ร้อง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า

ข้อ ๑ ผู้ร้องได้รับหนังสือร้องเรียนจากนายศิริมิตร บุญมุล และนางสาวบุญจตุติ กลับประสิทธิว่าคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๕๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องได้พิจารณาคณะกรรมการสอบคัดเลือกนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาแล้วเห็นว่า นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ เป็นผู้มิร่างกายไม่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) จึงไม่รับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ ได้มีหนังสือขอทราบเหตุผลที่ไม่รับสมัคร ซึ่งสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการได้มีหนังสือที่ ขธ ๐๕๐๒/๖๕๑๑ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ แจ้งให้นายศิริมิตร ฯ และกองงานคณะกรรมการตุลาการได้มีหนังสือที่ ขธ ๐๕๐๒/๐๐๕๓ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ แจ้งให้นางสาวบุญจตุติ ฯ ทราบแล้ว

นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ เห็นว่าการที่ผู้ถูกร้องไม่รับสมัครโดยอ้างเหตุผลว่าเป็นผู้มิร่างกายไม่เหมาะสมโดยตัดสิทธิการสมัครดังกล่าว เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องสภาพทางกายอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนทั้งสองที่ถูกตัดสิทธิเพราะเหตุดังกล่าว ดังนั้น บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑) จึงขัดและแย้งกับบทบัญญัติมาตรา ๓๐ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ จึงมีหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อผู้ร้อง เพื่อให้ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒ ผู้ร้องได้มีหนังสือขอทราบข้อมูลและเอกสารพร้อมเหตุผลถึงสำนักงานศาลยุติธรรม รวมสองครั้ง ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและเหตุผลที่พิจารณาไม่รับสมัครนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ เข้าสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาว่าเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) ซึ่งอาจเป็นปัญหา อุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งข้าราชการตุลาการ และการพิจารณาคณสมบัติของผู้สมัครสอบ คัดเลือก ฯ กระทำในรูปคณะกรรมการโดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบ คัดเลือก ฯ และคณะกรรมการตุลาการมิใช่ดุลยพินิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว การพิจารณาคณสมบัติของบุคคลจึงกระทำอย่างรอบคอบและให้ความเป็นธรรมตามควรแก่กรณีรวมทั้งเป็นการพิจารณา โดยเสมอภาคมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ มาดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการ

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ฯลฯ

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ ทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”

ฯลฯ

แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็น กฎหมายที่บัญญัติขึ้นภายหลังรัฐธรรมนูญ และได้นำความในมาตรา ๒๗ ของพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวในมาตรา ๒๖ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้ หรือผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาต้องมีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) ฯลฯ

(๑๐) “ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ หรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในระเบียบของ ก.ต. และ”

ฯลฯ

โดยเฉพาะในส่วนของถ้อยคำว่า “กาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้น จึงมี ปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคล ที่มีร่างกายพิการกับบุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีร่างกายปกติ เป็นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ในการรับสมัครสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

๒. การที่ผู้ถูกร้องพิจารณาไม่ให้นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ ผู้สมัครสอบคัดเลือก เป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษามีสิทธิเข้าสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ ตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาเพราะเหตุว่าเป็นผู้มีร่างกายไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นโรคโปลิโอ ตามรายงานผลการตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ ฯ (จุฬา) นั้น เห็นว่าผลการพิจารณา ของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำที่เลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเนื่องจากผลการพิจารณาของผู้ถูกร้องไม่มี เหตุผลเพียงพอที่จะสนับสนุนว่าสภาพร่างกายของผู้สมัครสอบคัดเลือก ฯ ทั้งสองที่เป็นโรคโปลิโอนั้น ไม่เหมาะสมและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาอย่างไร การกระทำของผู้ถูกร้องจึงมีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ด้วย

ผู้ร้อง เห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๒๖ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่าย ตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และการกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าวมาข้างต้นนี้มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า

๑. นายศิริมิตร บุญมูล อายุ ๓๒ ปี อาชีพทนายความ และนางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ อายุ ๓๐ ปี อาชีพทนายความ ได้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๔๓ ประจำปี ๒๕๕๒ โดยเข้าตรวจร่างกายและจิตใจ ที่โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กับคณะกรรมการแพทย์ ฯ ตามที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด

๒. คณะกรรมการแพทย์ ฯ รายงานผลการตรวจร่างกายและจิตใจว่า นายศิริมิตร ฯ เป็นโปลิโอ ส่วนนางสาวบุญจติ ฯ กระดูกสันหลังคดงอมากเดินเองได้เฉพาะใกล้ๆ เนื่องจากเป็นโปลิโอเมื่ออายุ ๓ ปี

๓. คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ พิจารณาเห็นว่า ผู้สมัครทั้ง ๒ ราย มีร่างกาย ไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) เห็นสมควรไม่รับสมัคร

๔. คณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ในการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๔ และ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ จึงมีมติไม่รับสมัครเนื่องจากเป็นกรณีมีร่างกายไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑)

๕. นายศิริมิตร ฯ มีหนังสือร้องเรียน ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่า ตนเป็นโรคโปลิโอเมื่ออายุได้ ๕ ขวบ สภาพร่างกายปัจจุบัน มือและแขนข้างขวาเล็กกว่าข้างซ้าย ขาข้างซ้ายเล็กกว่าขาข้างขวา กล้ามเนื้อส่วนหลังด้านซ้ายเล็กกว่ากล้ามเนื้อด้านขวา สามารถเดินด้วยลำพังตนเองได้โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ใดๆ ช่วยเหลือในการเดิน สภาพร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งข้าราชการตุลาการได้ และโรคโปลิโอก็มีไข้โรคตามที่ระบุห้ามรับสมัครตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ การที่คณะกรรมการตุลาการพิจารณาไม่รับสมัครและตัดสิทธิในการสอบคัดเลือกดังกล่าว เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพร่างกาย จึงขอให้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง และเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และมาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดและแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

๖. นางสาวบุญจติ ฯ มีหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรม ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ถึงนายจร อำนาจวัฒนา ในฐานะกรรมการตุลาการ ขอให้พิจารณาอนุญาตให้เข้าสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาในครั้งต่อไป และได้มีหนังสือร้องเรียน ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่าตนเป็นโรคโปลิโอตั้งแต่อายุ ๓ ขวบ เนื่องจากความผิดพลาดของแพทย์ที่นำวัคซีนซึ่งหมดอายุแล้วมาฉีดให้สภาพร่างกายปัจจุบัน แขนและมือทั้งสองข้างปกติ ขาข้างขวาวริเวณน่องเล็กกว่าข้างซ้ายเล็กน้อย ขาข้างขวายาวกว่าข้างซ้าย ๓ เซนติเมตร กล้ามเนื้อแผ่นหลังด้านขวาไปมีสุขภาพจิตดี สติสัมปชัญญะสมบูรณ์สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งข้าราชการตุลาการได้ โรคโปลิโอที่เป็น มีไข้โรคตามที่ระบุห้ามรับสมัครไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ การที่คณะกรรมการตุลาการพิจารณาไม่รับสมัครและตัดสิทธิในการสอบคัดเลือกดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางร่างกาย จึงขอให้พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงและเสนอเรื่องพร้อม

ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และบทบัญญัติในมาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดและแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ใช้บังคับมิได้ ตามมาตรา ๖

๓. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓ ถึงเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ ขอรบหาข้อมูล เอกสารและเหตุผลสนับสนุน เพื่อประกอบการพิจารณาประเด็นตามที่นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ ร้องเรียน

๔. ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ส่งข้อมูลประกอบการพิจารณากรณีนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ ร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ประจำปี ๒๕๕๒ โดยมีความเห็นว่าการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ฯ กระทำในรูปคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และคณะกรรมการตุลาการ มิใช่ดุลยพินิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว การพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลจึงกระทำอย่างรอบคอบ และให้ความเป็นธรรมตามควรแก่กรณี รวมทั้งเป็นการพิจารณาโดยเสมอภาคไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ มาดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการ อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีผู้สมัครที่ไม่ได้ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิเข้าสอบคัดเลือก ฯ นั้น เมื่อมีการเปิดสอบ ฯ ในครั้งต่อไป ทางสำนักงานศาลยุติธรรมเปิดโอกาสให้มาขึ้นใบสมัครได้ โดยจะนำประเด็นการพิจารณาของผู้สมัครเสนอคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

๕. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีหนังสือลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ถึงเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ขอรบหาข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณสมบัติของนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ เพิ่มเติม โดยเฉพาะรายงานผลการตรวจร่างกายและจิตใจของบุคคลทั้งสองว่า (๑) คณะกรรมการตุลาการกำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์การพิจารณาในเรื่องการมีร่างกายไม่เหมาะสมไว้ประการใดบ้าง (๒) คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และคณะกรรมการตุลาการได้พิจารณาเห็นว่านายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ มีร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการในประการใด และ (๓) คณะกรรมการตุลาการได้เคยรับบุคคลที่มีร่างกายพิการหรือไม่เหมาะสมเข้าเป็นข้าราชการตุลาการหรือไม่

๑๐. เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ส่งข้อมูลและข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า

(๑) วิธีการและหลักเกณฑ์การตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. การพิจารณาคุณสมบัติ ฯ จะต้องผ่านการตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. ดังนี้

- ๑) ตรวจร่างกายทั่วไปโดยแพทย์
- ๒) ตรวจทางห้องปฏิบัติ ประกอบด้วยการตรวจปัสสาวะทั่วไป (DA) และการตรวจเลือด
- ๓) ตรวจเอกซเรย์ปอดฟิล์มใหญ่
- ๔) ตรวจสภาพจิตใจ

ประเด็นพิจารณาของคณะกรรมการตุลาการเกี่ยวกับวิธีการและหลักเกณฑ์ในเรื่องการมีร่างกายไม่เหมาะสม

๑) เป็นโรคตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๒๖) กำหนด ได้แก่ (๑) โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม (๒) วัณโรคในระยะอันตราย (๓) โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม (๔) โรคติดยาเสพติดให้โทษ (๕) โรคพิษสุราเรื้อรัง

๒) เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑)

๓) ความเห็นของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. ที่บ่งบอกถึงความไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ

๔) ความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ

(๒) คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ ได้พิจารณาผลการตรวจร่างกายและจิตใจ รวมทั้งบุคลิกลักษณะของนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจตุติ ฯ แล้ว มีความเห็นว่าไม่ควรรับสมัคร เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ตามพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) ซึ่งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งข้าราชการตุลาการ และได้นำเสนอผลการพิจารณาให้ ก.ต. พิจารณา ก.ต. พิจารณาแล้ว เห็นชอบกับความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ

(๓) คณะกรรมการตุลาการเคยรับบุคคลที่มีร่างกายที่ไม่เหมาะสมเข้าเป็นข้าราชการตุลาการหรือไม่

ในการพิจารณาคณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ฯ ได้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการการสมัครสอบคัดเลือกแต่ละครั้ง คณะกรรมการตุลาการไม่เคยรับสมัครบุคคลที่มีร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งข้าราชการตุลาการให้เป็นผู้มีสิทธิสอบ อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้สมัครที่ไม่ได้ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิเข้าสอบคัดเลือก ฯ เมื่อมีการเปิดสอบ ฯ ในครั้งต่อไป ทางสำนักงานศาลยุติธรรมเปิดโอกาสให้มายื่นใบสมัครได้

๑๑. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภายื่นคำร้อง เสนอความเห็นและขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัย ๒ ประเด็น

(๑) เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นภายหลังรัฐธรรมนูญ โดยนำความในมาตรา ๒๗ ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ โดยเฉพาะ (๑๐) ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “กาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการกับบุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีร่างกายปกติ เป็นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการรับสมัครสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

(๒) การที่คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) พิจารณาไม่ให้นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ มีสิทธิเข้าสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เพราะเหตุว่าเป็นผู้มีร่างกายไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นโรคโปลิโอ ตามรายงานผลการตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ ฯ นั้น เป็นการกระทำที่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเพราะไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสนับสนุนว่า สภาพทางกายของผู้สมัครสอบคัดเลือก ฯ ทั้งสองที่เป็นโปลิโอไม่เหมาะสมและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาอย่างไร

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๖ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และการกระทำของคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และคณะกรรมการตุลาการดังกล่าวข้างต้น มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๑๕๘ “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๕๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครองแล้วแต่กรณี

ให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้า”

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๒๖ “ผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้ หรือผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) ผู้สมัครสอบคัดเลือกหรือผู้สมัครทดสอบความรู้ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (๔) เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (๕) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๖) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (๗) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

(๘) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

(๙) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๑๐) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการหรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในระเบียบของ ก.ต. และ

(๑๑) เป็นผู้ผ่านการตรวจร่างกายและจิตใจโดยคณะกรรมการแพทย์จำนวนไม่น้อยกว่าสามคน ซึ่ง ก.ต. กำหนด และ ก.ต. ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการแพทย์แล้วเห็นว่าสมควรรับสมัครได้ หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้หรือ ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ต. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ ก.ต. มีอำนาจกำหนดค่าธรรมเนียมการสมัครสอบคัดเลือก สมัครทดสอบความรู้ และสมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ”

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๒๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑

ข้อ ๑

ข้อ ๒ โรคตามมาตรา ๒๗ (๑๑) คือ

- (๑) โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (๒) วัณโรคในระยะอันตราย
- (๓) โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (๔) โรคติดยาเสพติดให้โทษ
- (๕) โรคพิษสุราเรื้อรัง

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ส่งคำชี้แจงและเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมตามหนังสือด่วนที่สุดที่ พร ๒๓/๑๗๘๗ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ สรุปประเด็นสาระสำคัญได้ คือ นายศิริมิตร บุญมุล ผู้ถูกตัดสิทธิการสมัครสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาอ้างว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากนายสมชาย กาญจนชานันท์ ซึ่งมีสภาพร่างกายและบุคลิกภาพที่คล้ายกับตนกลับได้รับอภิสิทธิ์และสิทธิพิเศษในการทดสอบครั้งนี้ และเป็นผู้สอบคัดเลือกได้เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาแล้ว จึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

สำนักงานศาลยุติธรรมได้ส่งคำชี้แจงตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/๓๕๕๓๑ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ สรุปสาระสำคัญได้ว่า

การพิจารณาคุณสมบัติของทั้งนายสมชาย ฯ และนายศิริมิตร ฯ ได้อยู่ภายใต้กระบวนการที่ได้มีการกำหนดไว้เป็นอย่างดี ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร ฯ ทุกรายอย่างละเอียดถี่ถ้วน ตั้งแต่การรับสมัครจนกระทั่งก่อนการประกาศผลการสอบคัดเลือก โดยกระทำในรูปของคณะบุคคล มิได้ปล่อยให้เป็นการพิจารณาของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และมีการตรวจสอบถ่วงดุลกันระหว่างคณะบุคคลคือ ฝ่ายแพทย์และฝ่ายตุลาการ และระหว่างคณะบุคคลที่ได้รับมอบหมายกับคณะกรรมการตุลาการ ทั้งนี้ เกณฑ์การวินิจฉัยถึงสภาพทางกายที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมก็เป็นเกณฑ์เดียวกันกับที่ได้ยึดถือสืบต่อกันมาโดยตลอดและได้นำมาใช้กับกรณีนี้ด้วย ทั้งนี้ สิ่งที่แตกต่างกันระหว่าง ๒ กรณีนี้มีเพียงประการเดียว คือ ผลของการพิจารณาถึงความเหมาะสมของสภาพทางกายของบุคคลทั้งสองว่ามีความเหมาะสมในการเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการหรือไม่ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการตรวจทางสภาพทางกายโดยอาศัยหลักวิชาการทางการแพทย์ และการพิจารณาถึงความเหมาะสมของสภาพทางกายที่จะเป็นข้าราชการตุลาการโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้ที่เป็นข้าราชการตุลาการ ซึ่งการวินิจฉัยดังกล่าวได้กระทำโดยคณะบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินและได้วินิจฉัยภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดว่านายสมชาย ฯ มีสภาพทางกายที่เหมาะสมแก่การเป็นข้าราชการตุลาการ แต่นายศิริมิตร ฯ มีสภาพทางกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ

ดังนั้น ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของกระบวนการซึ่งการตรวจสอบบุคคลทั้งสองอยู่ภายใต้กระบวนการเดียวกัน และในแง่ของเนื้อหาสาระของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวินิจฉัยที่ยึดถือสืบต่อกันมาโดยตลอดมาและได้รับการนำมาใช้ในการตัดสินกรณีทั้งสองนี้ด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการในการมีมติตัดสินสิทธิการสอบของนายศิริมิตร ฯ และให้รับสมัครนายสมชาย ฯ ในกรณีนี้ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวมาในตอนต้น จึงมิได้เป็นการให้อภิสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษแก่นายสมชาย ฯ ยิ่งไปกว่านายศิริมิตร ฯ ดังที่กล่าวอ้างแต่ประการใด

พิเคราะห์แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) และการกระทำของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๔๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

จึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยดังนี้

๑. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

๒. การกระทำของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๕๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอ้างว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ๑ มาตรา ๒๖ (๑) ใช้ถ้อยคำว่า “กาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการกับบุคคลทั่วไปที่มีร่างกายปกติ เป็นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการรับสมัครสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

พิจารณาแล้วเห็นว่า แต่ละหน้าที่ แต่ละอาชีพ ย่อมมีความแตกต่างกันในลักษณะของงานแต่ละงาน จึงต้องใช้คนในแต่ละหน้าที่ให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่และให้เกิดประโยชน์สูงสุดในหน้าที่การงานนั้นๆ ดังนั้นในทุกองค์กรก็ย่อมต้องมีการกำหนดลักษณะเฉพาะของบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรนั้นๆ ปัญหาจึงมีว่าการกำหนดลักษณะของบุคคลเฉพาะงานในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งนั้นเป็นการ “เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ เช่นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ๑ มาตรา ๒๖ (๒) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครสอบคัดเลือกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาว่าต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ เพราะหน้าที่การงานของผู้พิพากษาในการพิจารณาวินิจฉัยคดีนั้นจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบเป็นพิเศษ จึงต้องเป็นผู้ที่มีอายุเป็นผู้ใหญ่พอที่จะมีความละเอียดรอบคอบอายุต่ำกว่านี้อาจจะละเอียดรอบคอบไม่พอ ข้อกำหนดดังกล่าวจึงไม่ใช่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง “อายุ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ดังนั้นถ้อยคำว่า “กายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้นจึงไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการกับบุคคลทั่วไปเพราะมิได้ห้ามบุคคลที่มีร่างกายพิการ แต่ห้ามเฉพาะบุคคลที่มีร่างกายไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การทำงานของ ผู้พิพากษาเท่านั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอ้างว่า คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร ๑ ไม่รับสมัคร นายศิริมิตร ๑ กับนางสาวบุญจติ ๑ เพราะคนทั้งสองเป็นโพลิโธตั้งแต่กำเนิด ซึ่งมาตรา ๒๖ (๑๐) ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้กำหนดว่าไม่รับสมัครสอบผู้ที่เป็นโพลิโธมาแต่กำเนิดและตามคำร้องเพิ่มเติมของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ยอมรับว่านายสมชาย กาญจนชานนท์ เป็นโพลิโธเช่นเดียวกับ

นายศิริมิตร ฯ และ นางสาวบุญจติ ฯ แต่ไม่ถูกตัดสิทธิในการสมัครสอบคัดเลือก ฯ และเป็นผู้สอบคัดเลือกได้เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาแล้ว แสดงให้เห็นว่าถ้อยคำว่า “กาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้นมิได้หมายถึงคนพิการโดยทั่วๆ ไป จึงไม่ใช่บทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการกับบุคคลทั่วไป

การที่จะพิจารณาว่า “มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้น จะต้องดูจากลักษณะเฉพาะของตำแหน่งผู้พิพากษา ซึ่งลักษณะงานที่สำคัญของผู้พิพากษา ได้แก่

๑. ความเป็นเกียรติศักดิ์ของสถาบันตุลาการ สืบเนื่องจากอำนาจดั้งเดิมในการพิจารณาอรรถคดีเป็นอำนาจแห่งองค์พระมหากษัตริย์ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณ ความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาจึงมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ของผู้พิพากษา

๒. ภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของผู้พิพากษาจะต้องแสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริตและจะต้องมีบุคลิกภาพเป็นที่เคารพเชื่อถือและเป็นที่ยศรัทธาของประชาชน ดังนั้น สภาพทางกาย สภาพทางจิตใจของผู้พิพากษาจึงมีความสำคัญต่อบทบาทของผู้พิพากษา

๓. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาบางครั้งจะต้องออกไปนอกสถานที่ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและข้อมูลที่ถูกต้อง เช่น การเดินเผชิญสืบ เป็นต้น ผู้พิพากษาจึงจะต้องเป็นผู้ที่มีร่างกายพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ทุกสถานการณ์

ดังนั้นบุคคลที่มีร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการนั้น คือบุคคลที่มีร่างกายที่ไม่สามารถจะผดุงไว้ซึ่งลักษณะงานของผู้พิพากษาที่สำคัญทั้ง ๓ ประการได้

ยิ่งกว่านั้นการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษานั้นกระทำในรูปคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) มิใช่เป็นดุลยพินิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว การพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลจึงกระทำอย่างรอบคอบและให้ความเป็นธรรมรวมทั้งเป็นการพิจารณาโดยเสมอภาคไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจมาดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการ

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ฯ มี ๓ ขั้นตอน คือต้องผ่านการพิจารณาตรวจสอบจาก

๑. คณะกรรมการแพทย์ของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ในเรื่องนี้เป็นคณะแพทย์จากโรงพยาบาลจุฬา ฯ

๒. คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และ

๓. คณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.)

วิธีการและหลักเกณฑ์การตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. คือ

๑) ตรวจร่างกายทั่วไปโดยแพทย์

๒) ตรวจทางห้องปฏิบัติ ประกอบด้วยการตรวจปัสสาวะทั่วไป (DA) และการตรวจเลือด

๓) ตรวจเอกซเรย์ปอดฟิล์มใหญ่

๔) ตรวจสภาพจิตใจ

เกี่ยวกับคดีนี้คณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. มีความเห็นว่านายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ มีร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ

และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ ได้พิจารณาผลการตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. รวมทั้งตรวจสอบบุคลิกลักษณะของนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ แล้วมีความเห็นว่าไม่ควรรับสมัครเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ตามพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) (ตรงกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐)) ซึ่งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งข้าราชการตุลาการและได้เสนอผลการพิจารณาให้คณะกรรมการตุลาการพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการตุลาการพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ ว่าบุคคลทั้งสองมีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ

ดังนั้นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ส่วนประเด็นที่ ๒ ที่ว่าการกระทำของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เห็นว่า คณะกรรมการดังกล่าวมีมติตัดสิทธิการสมัครสอบของนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ แต่รับสมัครนายสมชาย ฯ ซึ่งมีลักษณะของร่างกายอย่างเดียวกัน จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น เห็นว่าการตัดสิทธินายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ แต่ไม่ตัดสิทธินายสมชาย ฯ นั้น

เป็นการใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจจะเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงได้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงมติของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ได้ และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีหน้าที่ที่จะพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครคัดเลือก ฯ ว่าเหมาะสมหรือไม่ ได้เพราะไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ